

Της Πένυ Κονιτσιώτη
Επιστημονικής Συνεργάτη του ΕΚΕΜ

Με την διεύρυνση και την ενσωμάτωση στην Ευρωπαϊκή Ένωση των χωρών του πρώην ανατολικού μπλοκ, οικονομίες αρτηριοσκληρωτικές και υπανάπτυκτες πέρασαν σχετικά γρήγορα σε ένα πιο προηγμένο δυτικό μοντέλο. Με την ένταξη στην ευρωπαϊκή οικογένεια, τα Βαλκάνια και ειδικότερα η Βουλγαρία και η Ρουμανία απέκτησαν νέες μεγάλες δυνατότητες. Η ενιαία αγορά προϊόντων, κεφαλαίου και ανθρώπινου δυναμικού, το χαμηλότερο κόστος χωρίς δασμούς, ο υψηλότερος ποιοτικά ανταγωνισμός, η πραγματοποίηση μεγάλων έργων και τα συνεχώς αυξανόμενα κονδύλια από τα ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης λειτούργησαν υπέρ της κινητικότητας ενισχύοντας, εκτός από τους θεσμούς, και το οικονομικό επίπεδο των χωρών αυτών, και το άνοιγμα της κοινωνίας τους στην ευρωπαϊκή κουλτούρα¹.

Παρ' όλα αυτά, οι μέχρι σήμερα προσδοκίες δεν έχουν δικαιωθεί στο έπακρο, καθώς σύμφωνα με την ετήσια Έκθεση των Ηνωμένων Εθνών για τη διαβίωση, στην κατηγορία "High Human Development" η Βουλγαρία βρίσκεται στην 61^η θέση, ενώ η Ρουμανία στην 63^η θέση, με την εύστοχη παρατήρηση του συντάκτη της, κ. Jeni Klugman, ότι «*παρ' όλες τις βελτιώσεις μέσα στο χρόνο, η εξέλιξη είναι άνιση*»².

Βέβαια, και το γενικότερο οικονομικό-κοινωνικό περιβάλλον δεν ευνοεί αφού, σύμφωνα με την τελευταία Έκθεση της Eurostat της 22/10/2009, το χρέος της Ευρωζώνης το 2008 διαμορφώθηκε στο 69,3% του ΑΕΠ από το 66% που ήταν στα τέλη του 2007. Αλλά, μια μικρή δικαίωση των προσδοκιών θα μπορούσε να είναι το γεγονός ότι μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το μικρότερο χρέος, ως ποσοστό του ΑΕΠ, καταγράφηκε μεταξύ άλλων σε Ρουμανία (13,6%) και Βουλγαρία (14,1%). Γενικότερα όμως οι ενδείξεις δεν είναι ικανοποιητικά ενθαρρυντικές, καθώς η Eurostat ανακοίνωσε τα στοιχεία για το δημοσιονομικό έλλειμμα της Ευρωζώνης, το οποίο διευρύνθηκε στο 2% το 2008 από 0,6% που ήταν το προηγούμενο έτος. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27 χωρών, το έλλειμμα διευρύνθηκε στο 2,3% από 0,8%. Στην κατάταξη των χωρών που παρουσιάζουν το μεγαλύτερο έλλειμμα είναι μεταξύ άλλων η Ρουμανία (-5,5%), ενώ μόλις οκτώ κράτη-μέλη εμφάνισαν πλεόνασμα το 2008, μεταξύ των οποίων είναι η Βουλγαρία

¹ Κοτόφωλος Γ. 18/10/2009. «*Euroland. Η Προοπτική των Βαλκανίων*», που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://news.kathimerini.gr>

² Phillips L. 06/10/2009. «*Pre-crash Ireland was best place to live in the EU*», που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://euobserver.com>

(+1,8%). Στην έκθεσή της, η Eurostat προειδοποιεί πως οι κυβερνήσεις των χωρών-μελών της Ευρωζώνης βρίσκονται αντιμέτωπες με πιθανή αύξηση του χρέους κατά 501 δις. ευρώ το τρέχον έτος, ως συνέπεια των προσπαθειών τους να στηρίξουν τα τραπεζικά τους συστήματα στη διάρκεια του 2008. Το ποσό αύξησης του χρέους σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης εκτιμάται ότι θα μπορούσε να ανέλθει στα 814 δις. ευρώ, εάν οι κυβερνήσεις υλοποιήσουν τα μέτρα στήριξης του χρηματοπιστωτικού κλάδου που έχουν εξαγγείλει³.

Επιπλέον, η νέα Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που δημοσιεύθηκε την 14/10/2009, (Sustainability Report 2009), έλαβε υπόψη τις συνέπειες της ευρύτερης οικονομικής κρίσης στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε σύγκριση με την προηγούμενη έκθεση του 2006. Σύμφωνα με τα συμπεράσματά της, οι προβλέψεις περί χαμηλής ανάπτυξης για τα επόμενα χρόνια, σημαίνει ότι οι κυβερνήσεις των κρατών-μελών δεν θα πρέπει να περιμένουν ότι θα ξεφύγουν από το μέγιστο χρέος. Υπό το νέο οικονομικό κλίμα, έλλειμμα και χρέος, η αύξηση της απασχόλησης και η αναδιάρθρωση των συστημάτων κοινωνικής προστασίας είναι πιο επιτακτικές από ποτέ. Η Ρουμανία περιλαμβάνεται στη λίστα με τις χώρες που χρειάζονται «φιλόδοξα» ενισχυτικά προγράμματα, ενώ η Βουλγαρία θα μπορούσε ίσως να καταταχθεί ως χώρα χαμηλού ρίσκου, εξαιτίας των υγιών δημοσίων οικονομικών της και καθόσον μεγάλες μεταρρυθμίσεις στο συνταξιοδοτικό της πρόγραμμα έλαβαν χώρα πριν από την έναρξη της οικονομικής κρίσης⁴.

Βέβαια, μια ειδική Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αποκάλυψε ότι τα περισσότερα κεφάλαια της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι σε εκκρεμότητα όσον αφορά στη Βουλγαρία, καθόσον η χώρα αυτή διαθέτει χαμηλή οικονομική επίβλεψη και πενιχρή παρακολούθηση των παρατυπιών, ενώ από την άλλη πλευρά κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Ρουμανία μοιάζει να διαχειρίζεται τα χρήματα καλύτερα. Η Έκθεση αυτή περιλαμβάνει μια αναθεώρηση όλων των χρηματοδοτικών προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις χώρες αυτές από την ημερομηνία της εισόδου τους, την 01/01/2007 μέχρι την 31/07/2009. Συντάχτηκε δε κατόπιν αιτήματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου τον Απρίλιο του 2009, εξαιτίας της απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να παγώσει την καταβολή 500 εκατομμυρίων ευρώ, καθόσον διαπίστωσε την ύπαρξη περιστατικών απάτης και διαφθοράς στη Βουλγαρία. Ως επιπλέον δε μέτρο εξασφάλισης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε ότι, προτού προβεί σε επόμενες καταβολές χρημάτων, οι υπηρεσίες της θα πραγματοποιήσουν επιτόπιους ελέγχους, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η Βουλγαρικές αρχές έχουν επιβάλει όλα τα απαραίτητα προληπτικά μέτρα.

³ Άρθρο της 22/10/2009 με τίτλο «Ευρωζώνη: Στο 69,3% του ΑΕΠ το χρέος του 2008» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.capital.gr>

⁴ Willis Andr. 14/10/2009. «Several EU states put in “high-risk” band on public finances», που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://euobserver.com>. Phillips L. 23/10/2009. «Organised crime in EU thriving on liberalisation», που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://euobserver.com>

Αξιζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με τα στοιχεία της στατιστικής υπηρεσίας της Βουλγαρίας, το εμπορικό έλλειμμα της χώρας τον Αύγουστο του 2009 κατέγραψε μείωση υποχωρώντας στα 500,4 εκατομμύρια λέβα, τη χαμηλότερη μηνιαία αξία από τον Ιανουάριο του ίδιου χρόνου, ενώ σε ετήσια βάση, το εμπορικό έλλειμμα συρρικνώθηκε κατά 54,4%. Το εμπορικό ισοζύγιο της Βουλγαρίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν αρνητικό κατά 2,969 δισεκατομμύρια λέβα, ενώ και οι εξαγωγές μειώθηκαν⁵. Μόνη εξαίρεση τα σαλιγκάρια, λιχουδιά ιδιαίτερα δημοφιλή στη Γαλλία και την Ιταλία, για τα οποία υπάρχει ισχυρή ζήτηση, που ενισχύθηκε από τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁶.

Η Ρουμανία, από την άλλη πλευρά, παρόλο που αντιμετωπίζει παρόμοια προβλήματα, υψηλό επίπεδο διαφθοράς και έλλειψη επιβολής ποινικών κυρώσεων, δείχνει να έχει καλύτερες επιδόσεις, κατά τα δύο πρώτα χρόνια συμμετοχής της ως κράτους-μέλους στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε ό, τι αφορά τη διαχείριση των κοινοτικών κονδυλίων. Παρ' όλα αυτά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξακολουθεί να παραμένει επιφυλακτική σχετικά με τη χαμηλή δυνατότητα οικονομικής διαχείρισης και ελέγχου της χώρας αυτής σε τοπικό τουλάχιστον επίπεδο.⁷ Την παραπάνω άποψη περί επιφύλαξης για τη δυνατότητα της Ρουμανίας να ανταποκριθεί στις αυστηρές οικονομικές συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενίσχυσε και το γεγονός ότι η κεντρο-δεξιά κυβέρνηση μειοψηφίας της χώρας έχασε την ψήφο εμπιστοσύνης της, με αποτέλεσμα να κηρυχτούν νέες εκλογές για την 22/11/2009, ενώ είναι η πρώτη φορά από την πτώση του Κομμουνισμού το 1989 που το Ρουμανικό Κοινοβούλιο απομάκρυνε κυβέρνηση. Στο παραπάνω οδήγησε το γεγονός ότι η Ρουμανία δέχτηκε μεγάλο πλήγμα από τη γενικότερη οικονομική κρίση με αποτέλεσμα σήμερα να βιώνει μεταξύ άλλων περιστολή της τάξεως του 8% στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν της και ανεργία της τάξεως του 7%, από 4% που ήταν το προηγούμενο έτος⁸. Τα παραπάνω είχαν ως αποτέλεσμα η χώρα να τεθεί στο μικροσκόπιο του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ), της Παγκόσμιας Τράπεζας και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σχετικά με τη χορήγηση σε αυτήν της τρίτης δόσης από το συνολικό ύψους 20 εκατομμυρίων ευρώ δάνειο που της έχουν εγκρίνει. Το παραπάνω δάνειο χορηγήθηκε στη χώρα τον περασμένο Μάρτιο, προκειμένου αυτή να ξεπεράσει τις συνέπειες της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, αλλά προς το

⁵ Άρθρο της 14/10/2009 με τίτλο «Μείωση στο εμπορικό έλλειμμα της Βουλγαρίας» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.emea.gr>

⁶ Άρθρο της 09/10/2009 με τίτλο «Βουλγαρία: Αψηφά την οικονομική ύφεση η ζήτηση για σαλιγκάρια» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.axiaplus.gr>

⁷ Pop Val. 20/10/2009. «EU funds still vulnerable to fraud in Bulgaria», που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://euobserver.com>.

⁸ Pop Val. 13/10/2009. «Romanian government falls in no-confidence vote», που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://euobserver.com>

παρόν τουλάχιστον παραμένει άγνωστη η προοπτική καταβολής της τρίτης δόσης του, ενώ ήδη αντιπροσωπεία των τριών οργανισμών πραγματοποιεί επίσκεψη στο Βουκουρέστι από την 28/10/2009 μέχρι την 09/11/2009, προκειμένου να αξιολογήσει την πρόοδο της χώρας. Σε περίπτωση πάντως που η Ρουμανία δεν καταφέρει να λάβει και την τρίτη δόση του δανείου, σύμφωνα με εκτιμήσεις, δεν θα είναι σε θέση να προχωρήσει στην πληρωμή μισθών και συντάξεων⁹.

Αξιίζει να σημειωθεί ότι παρόλο που τα πρώην κομμουνιστικά καθεστώτα δεν έχουν την τάση να υιοθετούν «πράσινες» πρωτοβουλίες, μερικά ανατολικά κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης προωθούν πολιτικές ανανεώσιμης ενέργειας σύμφωνα με την εταιρεία General Electric. Η Ρουμανία μάλιστα, παρά την οικονομική κρίση, είναι ιδιαίτερα ενεργή σε θέματα ανανεώσιμης ενέργειας, με προσδοκίες βελτίωσης στο μέλλον, σύμφωνα με τον πρόεδρο της εταιρείας για την κεντρική και ανατολική Ευρώπη, κ. Rod Christie¹⁰.

Ως προς τη Βουλγαρία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή της απηύθυνε πρόσφατα γραπτές προειδοποιήσεις για ανεπαρκή προστασία της φυσικής κληρονομιάς σε τέσσερις διαφορετικές περιπτώσεις, εκ των οποίων οι τρεις αφορούσαν στις προστατευόμενες ζώνες της ενώ η τέταρτη στις ισχύουσες νομοθετικές διατάξεις. Οι βουλγαρικές αρχές διαθέτουν τώρα δύο μήνες, προκειμένου να απαντήσουν¹¹. Στο πλαίσιο μάλιστα αυτό η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε την αποδέσμευση κεφαλαίων ύψους 300 εκατομμυρίων δολάρια, προκειμένου να βοηθήσει τη Βουλγαρία να κλείσει τον πυρηνικό σταθμό Κοζλοντούι, του οποίου ήδη η Σόφια έχει κλείσει τους αντιδραστήρες 1-4. Τα επιπλέον παραπάνω κεφάλαια θα καλύψουν το κόστος για το χρονικό διάστημα 2010-2013 και αναμένεται να συντελέσουν στην άμβλυνση των επιπτώσεων από τις απώλειες θέσεων εργασίας¹². Βέβαια, το έργο του φυσικού αερίου Ναμπούκο αποτελεί προτεραιότητα τόσο για τη Βουλγαρία όσο και για την Ευρωπαϊκή Ένωση, σύμφωνα με τον Υπουργό Οικονομίας, Ενέργειας και Τουρισμού της χώρας, κ. Τράϊκο Τράϊκοφ, ενώ για τον αγωγό φυσικού αερίου South Stream, υπογράμμισε ότι είναι εξίσου σημαντικός, καθώς εκτιμάται ότι θα καλύψει τις ενεργειακές ανάγκες της Βουλγαρίας αλλά και άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Κατέληξε δε ότι «η ενεργειακή κρίση, τον Ιανουάριο του 2009, έδειξε την ανάγκη διασύνδεσης του βουλγαρικού συστήματος μεταφοράς φυσικού αερίου με αυτά της

⁹ Άρθρο της 26/10/2009 με τίτλο «Υπό αξιολόγηση η Ρουμανία» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.enet.gr>

¹⁰ Pop Val. 19/10/2009. «Former communist states improve in green energy», που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://euobserver.com>

¹¹ Άρθρο της 16/10/2009 με τίτλο «Μη συμμόρφωση της Βουλγαρίας με την περιβαλλοντική νομοθεσία» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.euro-info.gr> και <http://www.otenet.gr>

¹² Άρθρο της 27/10/2009 με τίτλο «Η ΕΕ αποδεσμεύει 300 εκατ. δολάρια για το κλείσιμο του Κοζλοντούι» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.express.gr>

Ελλάδας, Τουρκίας και Ρουμανίας και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναμένεται μέχρι το Νοέμβριο του 2009 να τοποθετηθεί για το θέμα αυτό»¹³.

Κλείνοντας, τόσο η Βουλγαρία όσο και η Ρουμανία έχουν τη φιλοδοξία το 2011 να ολοκληρώσουν την προετοιμασία για την ένταξή τους και στο χώρο του Σένγκεν, για την οποία έχουν ήδη λάβει κονδύλια από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η Βουλγαρία έχει απορροφήσει μόλις το 33% των μέσων ενώ και η Ρουμανία αντιμετωπίζει παρόμοια προβλήματα. Ως εκ τούτου, αμφότερες ελπίζουν σε πολιτική απόφαση από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, προκειμένου να δοθεί παράταση για μερικούς μήνες της προθεσμίας απορρόφησης των κονδυλίων του Σένγκεν¹⁴.

¹³ Άρθρο της 06/10/2009 με τίτλο «Προτεραιότητα για τη Βουλγαρία ο Ναμπούκο» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.enet.gr>

¹⁴ Ράιτσεβα Ηλ. 16/10/2009 με τίτλο «Η Βουλγαρία και η Ευρωπαϊκή Ένωση» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.radiosofia.bnr.bg>